

СТАЛИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Регіональний розвиток це позитивна динаміка процесу соціальних, економічних, екологічних змін у відповідних регіонах, які є складовою здійснення загальнодержавної стратегії розвитку країни відповідно до сформульованих цілей. Першим з векторів розвитку України за Стратегією сталого розвитку «Україна - 2020» є - забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ та, як наслідок, підвищення стандартів життя [1]. Тому, пріоритетними напрямками державної регіональної політики за основними складовими сталого розвитку можна визначити: стимулювання та підтримка місцевих ініціатив щодо ефективного використання внутрішнього потенціалу регіонів для створення та підтримання повноцінного життєвого середовища, підвищення якості життя людей; зменшення територіальної диференціації за індексом регіонального людського розвитку, перш за все між столицею держави містом Києвом та іншими регіонами України; формування конкурентоспроможності регіонів через розроблення та впровадження програм і проєктів підвищення конкурентоспроможності територій; стимулювання міжрегіональної інтеграції, подолання міжрегіонального відчуження, інтеграції регіональних економічних, інформаційних, освітніх просторів у єдиний загальноукраїнський простір; створення ефективної системи охорони навколишнього середовища через врахування екологічної складової у стратегіях регіонального розвитку, оцінювання, вирівнювання та зниження техногенно-екологічних навантажень на довкілля у регіонах; поліпшення матеріального, фінансового, інформаційного, кадрового та іншого ресурсного забезпечення розвитку регіонів, сприяння виконанню завдань органами місцевого самоврядування.

Спільне прагнення Європейського Союзу та України до зміцнення стосунків у рамках європейської політики сусідства робить можливими поступову економічну інтеграцію та поглиблення співпраці на основі впровадження екологічних інноваційних технологій.

Наявність у розвитку регіонів України різних асиметрій: різну якість планування економічного та соціального розвитку на обласному рівні; різний рівень урбанізації; різний рівень доходів на душу населення (найвищий – у м. Києві); різний рівень ефективності використання сільськогосподарських територій; різний стан індикаторів людського розвитку та, в наслідок цього, різний рівень інвестиційної привабливості регіонів.

Динаміка наведених показників доводить погіршення загального рівня соціально-економічної ситуації в регіонах. Подальше скорочення промислового виробництва та погіршення результатів функціонування промислових підприємств. Так, за підсумками 2014 р. фінансовий результат великих і середніх підприємств України склав 168,0 млрд. грн.

збитку. Збитковий фінансовий результат отримали всі регіони, серед них найбільш значний: м. Київ (-31,9 млрд. грн.), Луганська (-30,1 млрд. грн.), Донецька (-29,8 млрд. грн.) і Одеська (-11,9 млрд. грн.) області. Зниження інвестиційної спроможності регіонів, зменшення обсягу інвестиційного капіталу, поглиблення диспропорційності соціально-економічного розвитку регіонів через непривабливість традиційних галузей і територій для інвестування. Це призведе до подальшого падіння у найбільш інвестиційно залежних галузях, зокрема, у будівництві. Зменшення доходів населення та подальше обмеження його купівельної спроможності, що поставить під загрозу діяльність невеликих підприємств, індивідуального підприємництва, орієнтованого на внутрішній попит. Зменшення реальної заробітної плати спостерігалось у всіх регіонах: від 2,9 % у Дніпропетровській до 13,6 % у Луганській областях. Погіршення платіжної дисципліни і збільшення заборгованості за бюджетними платежами. Так, заборгованість по сплаті податків і зборів до бюджетів усіх рівнів зросла у всіх регіонах (за винятком Вінницької області): від 15,7 % у Рівненській до 7,4 разу у Запорізькій областях. Найбільші обсяги заборгованості за податковими зобов'язаннями мали м. Київ (6,2 млрд. грн.), Донецька (2,45 млрд. грн.), Харківська (1,66 млрд. грн.), Львівська і Сумська (1,27 млрд. грн. у кожній), Запорізька (понад 1,1 млрд. грн.), Київська (майже 1,1 млрд. грн.) і Луганська (понад 1,0 млрд. грн.) області [2].

Торговельна блокада та розрив економічних відносин з Росією, анексія Криму та окупація Донбасу призвели до порушення цілісності господарського комплексу та фіскального простору України. Відбулося вимушене зростання оборонних та соціальних видатків, які за мирних умов могли бути витрачені на соціальну підтримку громадян. Крім того, на окупованій території фізично залишилося багато великих бюджетоутворюючих платників податків. Ситуація з другої половини 2014 і до кінця 2015 рр. була погіршена зниженням світових цін на традиційних експортних товарних ринках.

З початку 2016 р. економіка України мала ознаки стабілізації, що потребує забезпечення досягнення її стійкого зростання прискореними темпами у стратегічній перспективі. Проте реалізовувати це завдання складно в умовах обмежених бюджетних можливостей. Слід досягати не інфляційного розширення бази оподаткування без посилення податкового навантаження на сумлінних платників податків та зосередити увагу на податкових механізмах відновлення соціально-економічного розвитку держави [3].

Ще одним індикатором сталого регіонального розвитку в умовах конкуренції є екологічні інновації, які є одним з інструментів, що сприяють впровадженню європейських стандартів економіки природокористування, розширенню ринку екологічних товарів і послугу на регіональному рівні. У регіонах та на рівні місцевого врядування існує нагальна потреба у впровадженні заходів з енергоефективності. Дослідження показали, що екологічна відповідальність підприємства набуває все більшого значення для інвестиційного іміджу компанії (регіону), країни. Особливо важливим є розробка дієвих механізмів регулювання та державного стимулювання інноваційних розробок в природокористуванні в умовах децентралізації. Державна політика сталого розвитку надає платформу для формування нових механізмів впровадження концепції «зеленого» зростання на основі нових вимог у сфері охорони навколишнього середовища, впровадження ефективної інноваційних систем екологічного менеджменту на підприємствах, орієнтуючись на кращий світовий досвід.

З метою проведення ефективної регіональної політики сталого розвитку у сфері стратегічного планування розвитку регіонів на період до 2020 року було б доцільно:

узгодити стратегічні цілі регіонального розвитку з інтегративними цілями регіонального розвитку країни щодо досягнення стабілізації розвитку та забезпечення поступового економічного зростання; сформулювати єдиний підхід до політики стабілізації регіонального розвитку та зменшення самих критичних проявів регіональної диспропорційності (насамперед у сфері зайнятості, рівня середньої заробітної плати); забезпечити періодичне коригування планів заходів з реалізації стратегії та ухвалення короткострокових програм виконання стратегії відповідно до поточної ситуації; узгодити загальнодержавні, регіональні та місцеві концепції, стратегії та програми з орієнтирами європейської політики сталого регіонального розвитку, а також із урахуванням перспектив міждержавної і міжрегіональної співпраці України та ЄС у цій сфері; забезпечити ефективний захист прав інвесторів та надавати гарантії іноземним інвесторам щодо стабільності умов ведення бізнесу в окремих регіонах шляхом розстрочки термінів виплати кредитів, застосування норм прискореної амортизації з метою не допущення зупинки реалізації вже діючих інвестиційних проєктів [4].

Зазначені заходи дозволять актуалізувати регіональні стратегії сталого розвитку та розробити механізм поступового їх перетворення у гнучкі інструменти вирішення регіональних проблем.

Список літературних джерел

1. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» [Електронний ресурс] // Законодавство / Верховна Рада України. – Електрон. текст. дані. – Київ, 2015. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 22.12.2016). – Назва з екрана.
2. Жук В.І. Динаміка розвитку регіонів: підсумки та очікування: аналітична довідка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. – Електрон. дані. – 2014–2015. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1862/> (дата звернення: 22.12.2016). – Назва з екрана.
3. Касперович Ю. В. Податковий механізм відновлення соціально-економічного розвитку в контексті реформи 2016 року: аналітична записка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. – Електрон. дані. – 2016–2017. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/2299/> (дата звернення: 22.12.2016). – Назва з екрана.
4. Шевченко О.В. Оновлення регіональних стратегій задля забезпечення стабільного розвитку [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. – Електрон. дані. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/region_strategy-26d31.pdf (дата звернення: 22.12.2016). – Назва з екрана.